

Contemporary Conundrums

1 חזון איש שביעית ג:ח

ונראה דלענין שביעית בזה"ז יש לסמוך שהוא מדרבנן שזו דעת הרמב"ם כיון שפסק כרבי והא דכ' בפ"ד הכ"ה דנוהג שלא בפני הבית אין ראיה דהא כתב כן גם בתרומה....

2 חזון איש שביעית כג:ד

...אין מקום להקל בשביעית בזה"ז משום דעת הרמב"ם והר"ה המיקילים כיון שכל הפוסקים חולקים עליהם...

גדולי נכרי

3 שו"ת מבי"ט חלק א סימן יא

נשאל נשאל מעמדי על ענין גדולי שנת השמיטה בקרקע גוי ולקח' יש' קודם מירוח ומירח' אם חייב' במעשרות כשאר שני שמעשר' הלקוח מן הגוי ונתמרח ביד ישראל מדרבנן כיון שהם אינם מפקירים שדותיהם בשנת השמיטה או דלמא כיון שמצות שביעית חובת קרקע לישראל בארץ ישראל אין בה חיוב מעשרות כלל. והיתה להם תשובתי כי אין שום חיוב בארץ יש' מעשר' בשנת השמיטה אפילו מהלקוח מיד גוי קודם מירוח ומירחו יש' מכמה פני': הכי פירות גוי בארץ ישראל בשביעית הם כפירות ישראל ואין חייבין במעשרות כלל והרא"ש ז"ל כת' פ"ק דקידושין משם ר"ת ז"ל דעל כרחך איירי בקרקע של גוי ולא שלקחו מישראל.... כך נר' לע"ד משה בר' יוסף זלה"ה מטרנאני. ובספר כפתור ופרח מצאתי כתוב ז"ל מי שלא חל עליו שביעית כמו הגוי פירותיו הם בחיוב תרומות מעשרות וא"כ עכשיו שרוב פירותינו בא"י משל גוים הם בדין הוא שיהא נוהג בהם דין המתנות בשביעית אלא שמעשר שני יהי' מעשר עני לא שני משום עניים כטעם עמון ומואב שאחר שפירות הגוים אין בהם דין שביעית הו' להו בשביעית כפירות עמון ומואב שמפרישין המתנות על הסדר עכ"ל וכתוב עליו בהגה"ה תימא אמאי מותרין דמה שהוא אסור מן התורה מפני שבת הארץ וקדושת' לא הופקע בקנין הגוי וא"כ מה שזרע הגוי בקרקעו בארץ ישראל בשביעית אסור אבל ספחיו דלא אסור אלא משום גזר' מותרין דאין הגוים מצווין על השביעית כדי שנגזר עליהם ע"כ ובזאת ההגה"ה נראה שהוא כמו שכתבתי למעלה משה הנז' עוד עיין באורך על ענין השמיט' סי' כ"א סי' רכ"ד וסי' תרנ"ז.

4 שו"ת אבקת רוכל סימן כד

כל זה לשון הרב כמוהר"ר משה מטרנאני רנ"ו

ואני יוסף קארו לא נכשרו בעיני דברי החכם הנזכר והנני אומר:

כי זה עשרים שנה ראיתי מה שכתב הר' שלמה שיריליוו זלה"ה לנהוג דין שביעית בפירות הגויים הגדלים בארץ וראיתי ראיותיו וזה לשוני מה שכתבתי אז ראיתי מה שטען בקונדריסו לנהוג דיני שביעית בפירות הגויים הגדלים בארץ ולא נראה לי שיש בראיותיו כדי לבטל מנהג הקדמונים שלא נהגו כן דמה שהביא ראיה מדתניי'א בתוספתא אין מוכרין ולא לוקחין מן הגוי פירות שביעית איכא למימר דהיינו דוקא בפירות שגדלו בשדה ישראל.

5 חזון איש הלכות שביעית סימן כג"ד

ולפיכך אין מקום להתיר למכור לנכרי בשביל להפקיע קדושת שביעית ואדרבא איסור שביעית דרבנן בזה"ז....

היתר מכירה

6 שו"ת ישועות מלכו חלק יו"ד סימן נה

ב"ה יום ד' פ' תרומה תרח"ם לפ"ק קוטנא. שוכ"ט לכבוד חתני י"נ הרב הגאון הגדול פאר הדור כקש"ת מהור"ר חיים אלעזר נר"ו ע"ז בתי הרבנית הצדקית תחי' וי"ח יחיו.

אחדשה"ט הנה הייתי בשבוע העבר בק"ק ווארשא כי הוצרכתי להעיד שם בהפאלאטא /במשטרה/ ויען כי כתב לי הה"ג אב"ד ביאליסטאק בעסק שמיטה האריך להתנהג שם כי אם יחדלו מלעבוד תשם האדמה ולא יוכל להתקיים בא"י כתבתי לו שיבוא

7 שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא

בדין מכירת עפר השכבה העליונה של קרקע ישראל לגוי. נלענ"ד שלמ"ד יש קנין לנכרי להפקיע מתרו"מ ושביעית אף אם עיקר הקרקע שייך לישראל, מ"מ אם כל העפר של שיעור יניקת הזרעים שייך לנכרי שפיר מהני קנינו להפקיע, והיינו משום דחוץ ממה שהוא בעלים על העפר הרי הוא בעלים גם על שם "ארץ" שיש על אותו עפר, ואף בכה"ג שמחוייב הנכרי לסלק משם את העפר וקנינו להשתמש עם הקרקע שלמטה כבסיס לעפר שלו אינו אלא לזמן, אפילו הכי מהני קנינו להפקיע גם להסוברים דקנין לזמן לא אלים להפקיע כיון שהבעלות על כל העפר של שיעור יניקת הזרעים היא מוחלטת ולא רק לזמן מוגבל, ואף שיש לפקפק ולומר דכיון שרק שם "ארץ" גורם לחייב במצוות התלויות בארץ ובזה הרי קנינו רק לזמן, מ"מ גאוני אה"ק שהתירו להפקיע משביעית ע"י מכירת העפר ע"מ לפנות ולא רצו לסמוך על ההיתר של מכירת השדה לזמן ודאי סברי כדאמרן.

ומ"מ נראה דלמ"ד אין קנין אע"ג דמבואר בבבלי ובירושלמי דהטעם הוא משום דכתיב והארץ לא תימכר לצמיתות. ועיין בחידושי ר' חיים הלוי בפ"א מתרומות הל' י' "דאם היה חל קנין נכרי של צמיתות ממילא היה מועיל זאת להפקיע גם עצם קדושת הארץ", מ"מ נראה דאף שיכולים שפיר למכור לנכרי את העפר שלמעלה לצמיתות ע"מ שיתחייב לפנותם, אבל כיון שרק את העפר יכולים למכור לצמיתות ולא את השם "ארץ" שיש על אותו עפר, וכיון שהחייב בתרו"מ ושביעית הוא רק מחמת שם "ארץ" לכן לא מהני כלל קנינו של הנכרי בהעפר להפקיע מהמצוות התלויות בארץ. וכן המוכר בית לחבירו בבתי ערי חצרים ע"מ שהעצים והאבנים והעפר יהיו של הלוקח רק התנו שיש ללוקח רשות להשהותם על קרקע המוכר כל זמן שירצה, נלענ"ד דבבוא היובל פקע קנינו מהקרקע וחייב לסתור את הבית ואין לו רשות להשאיר את ביתו על קרקע המוכר, כי בבוא היובל אין לו ללוקח אלא עצים ואבנים ולא בית. וכמו"כ בנידו"ד קנינו של הנכרי אינו אלא בהעפר ולא בקרקע, ונמצא שלענין קדושת הארץ שנתקדשה מארעית תהומא עד רום רקיעא רואין את העפר שלמעלה כמונח בארץ ובטיל.

אוצר בית דין

תוספתא מסכת שביעית (ליברמן) פרק ח הלכה א

בראשונה היו שלוחי בית דין יושבין על פתחי עיירות כל מי שמביא פירות בתוך ידו נוטלין אותן ממנו ונותן לו מהן מזון שלש סעודו' והשאר מכניסין אותו לאוצר שבעיר הגיע זמן תאנים שלוחי בית דין שוכרין פועלין עודרין אותן ועושין אותן דבילה וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר הגיע זמן ענבים שלוחי בית דין שוכרין פועלין בוצרין אותן ודורכין אותן בגת וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר הגיע זמן זתים שלוחי בית דין שוכרין פועלין ומוסקין אותן ועוטנין אותן בית הבד וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר ומחלקין מהן ערבי שבתות כל אחד ואחד לפי ביתו הגיע שעת הביעור עניים אוכלין אחר הביעור אבל לא עשירים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור ר' שמעון אומ' עשירים אוכלין מן האוצר אחר הביעור